

schniętą doliną. Z jego powierzchni zebrano fragmenty ceramiki o nieokreślonej chronologii.

Grabiny, stan. nr 2 — zlokalizowane jest w południowej części wsi na pochylonej ku południowi terasie zakola Wisłoki. Natrafiono tu na fragmenty ceramiki (m. in. kult. łuzyckiej?).

Grabiny, stan. nr 3 — usytuowane jest na północ od przysiółka Zarzeczce na wydmy graniczącej od północnego wschodu z zagajnikiem sosnowym a od północnego zachodu z podmokłym obniżeniem terenu. Znalezione tu fragmenty ceramiki (rzymskiej?).

Grabiny, stan. nr 4 — położone jest około 250 m na południe od torów kolejowych w pobliżu okopów z czasów ostatniej wojny na niskiej terasie Wisłoki nachylonej ku wschodowi (pole zwane „Podgórze”). Z powierzchni tego obiektu zebrano fragmenty ceramiki o nieokreślonej chronologii.

Jawornik, stan. nr 2 — znajduje się na granicy wsi Jawornik i Czarna na piaszczystym, wyżej wzniesionym polu, leżącym w obrębie pasa wydmy ciągnących się wzdłuż brzegów rzeki Czarnej. Natrafiono tu na mało charakterystyczny świerzak z miejscowego surowca narzutowego.

Lipiny, stan. nr 1 — znajduje się w przysiółku Gliny na wysuniętym ku wschodowi cyplu, w obrębie pól zwanych „Szczyrk”. Z powierzchni stanowiska zebrano fragmenty ceramiki o nieokreślonej chronologii.

Lipiny, stan. nr 2 — położone jest nad strumykiem, po zachodniej stronie szosy Pilzno—Czarna. Znalezione tu mikrolityczny odłupek z surowca jurajskiego.

Lipiny, stan. nr 3 — stanowisko to leży na zboczu terasy Wisłoki w przysiółku Gliny, ok. 50 m na wschód od szosy Pilzno—Radomyśl Wielki. Z jego powierzchni zebrano fragmenty ceramiki (rzymskiej?).

Lipiny, stan. nr 4 — zlokalizowane jest ok. 200 m na wschód od szosy Pilzno — Radomyśl Wielki na południowym zboczu cypla zwanego „Żabieniec” wznoszącego się nad te-

rasą Wisłoki. Zebrano tu fragmenty ceramiki o nieokreślonej chronologii.

Nagoszyn, stan. nr 1 — położone jest na cyplu w północno-zachodniej części przysiółka Cieszęciny po południowej stronie potoku, który płynie z rejonu Zassowa. Na powierzchni cypla natrafiono na fragmenty ceramiki o nieokreślonej chronologii oraz zaretuszowany zatępiec (prawdopodobnie neolityczny) z miejscowego surowca narzutowego.

Nagoszyn, stan. nr 2 — znajduje się między drogą Nagoszyn—Korzeniów a obniżeniem terasy Wisłoki. Natrafiono tu na nieliczne fragmenty ceramiki (rzymskiej?).

Pilzno, stan. nr 7 — położone jest w dzielnicy Pilźnionek na terasie Wisłoki w pobliżu szosy Pilzno—Radomyśl Wielki. Znalezione tu odłupek krzemienisty z surowca jurajskiego.

Róża, stan. nr 1 — znajduje się na polu uprawnym na północ od drogi Czarna—Róża ok. 50 m od granicy ze wsią Borową. Na powierzchni pola natrafiono na materiał krzemienisty o nieokreślonej chronologii.

Zdziary, stan. nr 1 — znajduje się na polu uprawnym ok. 200 m na zachód od kapliczki i ok. 50 m na południe od drogi Zdziary—Pogórska Wola. Ze stanowiska zebrano fragmenty ceramiki o nieokreślonej chronologii.

Oprócz odkrycia wyżej wymienionych obiektów zweryfikowano prawie wszystkie znane dotąd stanowiska z okolic Pilzna, Wiewiórki i Woli Wielkiej. Wyniki tej weryfikacji pokrywają się całkowicie z materiałem zbranym z nich podczas poprzednich badań. Nie powiodła się natomiast próba lokalizacji znanych z literatury stanowisk schyłkowo-paleolitycznych i mezolitycznych, odkrytych przez B. Czapkiewicza w okresie międzywojennym na wydmy w rejonie Borowej, Jawornika i Czarnej. Obszary, gdzie mogły się one przypuszczalnie znajdować są w tej chwili całkowicie zalesione.

Tegoroczne prace poszukiwawcze i weryfikacyjne są zapoczątkowaniem badań powierzchniowych wzdłuż Pogórza Karpackiego i będą kontynuowane w latach następnych.

Józef Stanisław Barłowski

Wyniki badań powierzchniowych przeprowadzonych na terenie Rzeszowa — Pobitno

Obecna dzielnica miasta Rzeszowa a poprzednio wieś, o zmienianej w ciągu wieków nazwie: Powietna, Powitna i ostatnio Pobitno — jest położona w przeważającej części swego obszaru, po prawej stronie rzeki Wisłok, na lessowym wzniesieniu, pofałdowanym oraz poprzecinanym szeregiem głębokich wąwozów.

Od strony zachodniej i częściowo południowej, teren wsi graniczył z obszarem miasta, od

północnej i częściowo wschodniej graniczył z obszarem wsi Załęże, od wschodniej z wsią Wilkowyja i od południowej z wsią Słocina (Ryc. 1).

Wzniesienie to posiada od północy i zachodu strome zbocza, natomiast pozostała część obszaru jest pofałdowaną, pagórkowatą płaszczyną, o stosunkowo łagodnym nachyleniu w kierunku południowym i wschodnim. Północną część tego terenu stanowi samodzielne

SKALA 1:10000

Legenda

---	— Granice miejscowości		— Łąki
(25) - (32)	— Stanowiska archeologiczne		— Miejsca podmokłe
	— Miejsca zadrzewione		— Warstwie

Ryc. 1. Rozmieszczenie nowoodkrytych stanowisk archeologicznych na terenie Rzeszowa — Pobitno. (Cyfry w zakolach oznaczają numery stanowisk).

wzniesienie, kilkunastometrowej wysokości, o stromych zboczach zachodnim i północnym a złagodzonych zboczach południowym i wschodnim, usytuowane osi podłużną w kierunku wschód-zachód, zwane „Skałka”. Wzniesienie to jest oddzielone od głównego masywu doliną o szerokości 800—1000 m. Północne i zachodnie podnóże tego wzniesienia, to koryto i rozlewisko starego Wisłoczyska.

Obszar wsi wykazuje duże rozczłonkowanie i zróżnicowanie zarówno w układzie poziomym jak i pionowym. Na znaczną nieregularność północnej, zachodniej i częściowo południowej granicy obszaru wsi, wpłynął głównie bieg starego i nowego Wisłoka oraz bieg jego prawobrzeżnego dopływu tj. potoku zwanego Młynówka.

Na północno-zachodnim krańcu głównego masywu znajduje się pagórek o nazwie „Kopiec”, którego usytuowanie, kształt i obecna jeszcze wysokość wskazują, że jest to budowla ziemna. Na południowym zboczu tegoż „Kopca”, w 1921 roku został znaleziony skarb monet rzymskich¹.

Badania powierzchniowo-poszukiwawcze na obszarze b. wsi, zostały przeprowadzone przez autora dorywczo w okresie od kwietnia do listopada 1966 r. a wyniki są następujące:

1. Wzniesienie „Skałka”, stanowisko nr 25.

Pierwsze fragmenty ceramiki neolitycznej w liczbie 15 sztuk, zostały znalezione na powierzchni pola należącego do Marcyny Haberowej. Pole to jest położone na południowym zboczu wzniesienia. Na tle jasnej, świeżo zoranej ziemi, odznaczały się ciemne plamy, prawdopodobnie ślady jam.

Dalsze wielokrotne poszukiwania², przeprowadzone w ciągu sezonu na całym obszarze wzniesienia tj. na powierzchni około 3,5 ha (pola: L. Zawislaka, M. Haberowej, P. Chłandy, Domańskich i in.), przyniosły w rezultacie kilkaset fragmentów ceramiki, polepy, kilka drobnych narzędzi i odłupków krzemiennych, dwa fragmenty przesłików itp.

Przeważająca część materiału wykazuje duży stopień zniszczenia. Rekonstrukcja naczyń jest możliwa tylko w niektórych przypadkach.

Charakterystyczne cechy znalezionej ceramiki pozwalają na określenie tego stanowiska jako wielokulturowego, występują tu bowiem fragmenty naczyń neolitycznych, łużyckich i z okresu wpływów rzymskich³.

2. Pola w okolicy „Kopca”, stanowisko nr 26.

Na polach: Władysława Białogłowskiego i rodziny Luderów, położonych na drugiej terasie nad poziomem Wisłoka, na południe od „Kopca”, znajdowało się kilkanaście fragmentów ceramiki, które zostały tam zrzucone wraz z ziemią z wyżej położonej terasy, w trakcie budowy okopów podczas II wojny światowej.

Prawdopodobnie wówczas, co najmniej częściowo, zniszczono jamy, które znalazły się na linii okopów. Wobec faktu, że znaczna część ziemi z okopów znalazła się na niższej terasie,

istnieje prawdopodobieństwo uzyskania tam dalszych zabytków.

Za takim poglądem przemawia fakt znalezienia tylko kilku ułamków na poziomie okopów a większej ilości na polach położonych o około 4 m niżej. Ponadto, kilkunastometrowa różnica poziomów między lustrem wody w Wisłoku a położeniem zabytków, wyklucza możliwość naniesienia ich przez wodę, nawet przy maksymalnym jej stanie w rzece.

Następne poszukiwania⁴, przeprowadzone kilkakrotnie na polach położonych na południe od „Kopca” (pola wyżej wspomnianych oraz pola W. Haberowej, J. Leśki, J. Winnickiego, J. Płonki i in. o łącznym obszarze około 2,5 ha), dały w efekcie kilkadziesiąt ułamków ceramiki. To stanowisko również należy uznać jako wielokulturowe, a ceramika wskazuje na przynależność do kultury łużyckiej i okresu wpływów rzymskich.

3. Zbocze nad brodem na Wisłoku, stanowisko nr 27.

Na ścieżce wiodącej po stromym zboczu naroznym u wylotu jaru (wysoki brzeg Wisłoka), w odległości około 30 m od domu Wł. Białogłowskiego, została znaleziona przydenna część naczynia, wypłukana z gruntu przez wodę.⁵ Skorupa pochodzi z naczynia występującego w okresie rzymskim. W odległości około 50 m od tego miejsca (w kierunku wschodnim), została znaleziona srebrna moneta rzymska.⁶ Oba te punkty są położone w odległości około 350 m od „Kopca” w kierunku południowym.

4. Wzniesienie „Siodła” nad potokiem Młynówka, stanowisko nr 28.

Na polu Władysława Mroza, położonym na południowej pochyłości grzbietu, odległym o około 200 m na północ od szosy wiodącej z Rzeszowa do Łańcuta i około 130 m na wschód od potoku, znaleziono kilka drobnych fragmentów ceramiki starożytnej.

5. Pola „na Zagumniu”, stanowisko nr 29.

Na działkach J. Kapłana i M. Kłoka, położonych po obu stronach jaru, w odległości około 300 m na południe od toru kolejowego, znaleziono kilka drobnych ułamków ceramiki bliżej nie określonych. Skorupy znajdowały się w pobliżu linii gazociągu.

6. Pola w okolicy „Góry Ziemińskiego”, stanowisko nr 30.

Na polach Wł. Kłoka i rodziny Ziemińskich, położonych na północnej pochyłości najwyższego grzbietu pagórka, w odległości około 450 m na północ od ul. Konfederatów Barskich i około 200 m na wschód od jaru zwanego „Skotnia”, znaleziono kilkanaście ułamków ceramiki późnośredniowiecznej.

7. Pola „nad Debrzą”, stanowisko nr 31.

W odległości około 500 m na południe od linii kolejowej Rzeszów—Przemyśl i około 150 m na wschód od ulicy Załęskiej, na polach: rodziny Zawislaków, R. Michny, J. Płonki i in., położonych nad stromym brzegiem terasy, gra-

niczacej z nizina i mokradlami, znaleziono kilkanaście drobnych fragmentów ceramiki starożytnej oraz kilka odpadków krzemiennych.

8. Pola „przy Borku”, stanowisko nr 32

Teren, na którym znajdowały się przeważnie luźne materiały archeologiczne, zajmuje powierzchnię około 3,5 ha i jest położony w odległości około 300 m na południe od linii kolejowej, przy styku granicy z wsiami Załęże i Wilkowyja. W skład tego obszaru wchodzi 15 działek gruntowych, przy długości około 150 m w kierunku północ-południe i 200–250 m w kierunku wschód-zachód. Zasięg rozsiania ułamków ceramiki wyznacza północna krawędź pochyłości, wzniesionej 1–2 m nad poziom mokrych łąk. Fragmenty ceramiki znajdowały się w różnych punktach tego obszaru, jednak większość materiału pochodzi z pól: Zofii Walat i Jana Barłowskiego.

Przypisy:

¹ K. Moskwa, *Pradzieje powiatu rzeszowskiego*, Lublin 1964, s. 34; M. Aleksiewicz, *Zarys osadnictwa w okresie lateńskim i rzymskim oraz wpływów kultury prowincjonalno-rzymskiej na ziemie województwa rzeszowskiego*, Rocznik Województwa Rzeszowskiego, I, z. 1, s. 53.

² W dniu 15.4.1966 r. pracownik Muzeum Okręgowego w Rzeszowie T. Aksamit, przeprowadził kontrolne badania tego obszaru przy udziale autora. W wyniku tego uzyskano z powierzchni pól kilkadziesiąt fragmentów ceramiki oraz skrobacz krzemienny.

³ Oznaczenia chronologiczne całości uzyskanych materiałów dokonali pracownicy Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego w Rzeszowie: T. Aksamit, A. Gruszczyńska i A. Szałapata.

⁴ W dniu 29.4.1966 r. zostały przeprowadzone badania weryfikacyjne okolicy „Kopca” przez A. Szała-

patową i T. Aksamitą przy udziale autora. Znalaziono kilkanaście ułamków naczyń starożytnych.

⁵ 10-letni syn autora Jan, znalazł ten fragment przypadkowo (złamany na 3 części), na ścieżce, w punkcie położonym około 1 m niżej od poziomu płaszczyzny wzniesienia.

⁶ Według ustnej informacji udzielonej osobiście autorowi, Władysław Porada znalazł w 1936 r. srebrny denar Tytusa na własnej parceli, na głębokości 40–50 cm poniżej terenu, w dołku wykopanym dla posadzenia drzewka owocowego.

⁷ Wydaje się wskazane przeprowadzenie analizy laboratoryjnej na zawartość żelaza próbek gruntu z pól odległych o 200–300 m od tego stanowiska (w kierunku północno-wschodnim). Nie jest wykluczone, że znajduje się tam ruda darniowa.

Lokalizacja opisanych stanowisk oraz różnorodność znalezionego materiału zabytkowego, przekazanego Działowi Archeologicznemu Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, wskazują na konieczność niezwłocznego przeprowadzenia szczegółowych badań wglębnych na tym terenie.

Józef Stanisław Barłowski

Powierzchniowo-poszukiwawcze badania archeologiczne na terenie wsi Malawa i Dąbrowa w powiecie rzeszowskim oraz wsi Będziemyśl w powiecie ropczyckim

W kwietniu 1966 r. autor niniejszego sprawozdania przeprowadził badania powierzchniowe na terenie wsi Malawa (przysiółek Malawka)¹, zaś w listopadzie br. na polach wsi Dąbrowa. Również w listopadzie br. zostały przeprowadzone badania poszukiwawcze przez autora, wspólnie z Władysławem Słabym z Ropczyc, na terenie przysiółka zw. Gródna, należącego do wsi Będziemyśl². Wyniki badań są następujące:

1. Malawa (przysiółek Malawka), r. stanowisko nr 1

Na lessowym wzniesieniu, leżącym we wschodniej części wsi Malawa, znajduje się XVII-wieczny³ kościółek murowany, pod wezwaniem Marii Magdaleny, z zachowanymi do tychczas śladami obronności. Kościółek jest zlokalizowany przy rozwidleniu dawnych dróg, użytkowanych obecnie, jako lokalne drogi wiejskie. Badania powierzchniowe przeprowadzono

na polach, położonych w promieniu około 200 m od strony południowej, zachodniej i wschodniej w/w kościółka⁴.

Na uprawionej powierzchni pól znaleziono kilkanaście ułamków naczyń, których cechy charakterystyczne pozwalają na zaliczenie ich do kultury przeworskiej, natomiast część skorup to materiał wczesnośredniowieczny. Rekonstrukcja naczyń nie jest możliwa.

Ze względu na położenie, konfigurację powierzchni tego terenu, dobre warunki glebowe itp., a także z uwagi na rodzaj uzyskanego materiału zabytkowego, wydaje się wskazanym przeprowadzenie tam badań archeologicznych.

2. Dąbrowa k. Trzciany, stanowisko nr 1

Na polu Zofii Rodzoń, położonym w odległości około 550 m na południe od szosy Rzeszów — Sędziszów i około 250 m na wschód od potoku bez nazwy, znaleziono kilka drobnych skorup